

Historier fra Folkeskolen

Gode erfaringer fra folkeskolens tidligste trin

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	2
Prinsesse Margrethe Skolen: Forældreengagement og antimobning.....	3
Ejnar Mikkelsenila Aluarpia: Kulturbaseret undervisning baseret på lokale ressourcer.....	7
Qinnguata Atuarfia: Fælles indsats om børnenes læring.....	11
Atuarfik Gammeqarfik: Fælles indsats og gode læsevaner.....	16
Tasersuup Atuarfia: Stabile rammer og synlig ledelse.....	20

Indledning

Det grønlandske samfund oplever i disse år en rivende udvikling, der både nu og i fremtiden vil stille store krav til befolkningens uddannelsesniveau. Heldigvis går det overordnet set fremad i uddannelsessektoren. Befolkningens uddannelsesniveau stiger og mulighederne for at tage sig en uddannelse i Grønland udbygges. Men hvis samfundet fremadrettet skal kunne holde trit i forhold til, blandt andet, den internationale udvikling, er der fortsat behov for at forbedre og fremtidssikre uddannelsessystemet.

Uddannelsesstrategien fra 2015 havde som målsætning, at 70 % af ungdomsårgangen, der afsluttede grundskolen i 2015, skal have en kompetencegivende uddannelse, inden de fylder 35. I 2017 havde 51 % af de 35-årige en kompetencegivende uddannelse.

I 2017 gik 14 % af de grønlandske grundskoleelever direkte i gang med en ungdomsuddannelse efter deres afgangseksamen, mens 47 % lagde vejen forbi en efterskole. Samtidig var gennemførselsprocenten på GUX 52 % og på EUD 48 %.

Hvis man skal finde en holdbar løsning på disse udfordringer, er det nødvendigt at starte tidligt. Læring er nemlig på mange måder som et byggeri, og hvis man vil bygge højt skal fundamentet være i orden. Jo tidligere man investerer i et barns liv, jo større er både effekten for barnet og afkastet for samfundet.

I 2015 udkom EVA's evaluering af den grønlandske folkeskole, og som opfølgning herpå har der været øget fokus på initiativer til at forbedre folkeskolen, herunder revision af både læreruddannelsen og folkeskoleloven. I 2017 er et større arbejde med analyse og udvikling af uddannelsessystemet desuden blevet sat i værk – et arbejde, der har til formål at sætte skub i udviklingen og få flere til at tage sig en uddannelse.

Selvom nationale reformer er nødvendige for at give uddannelsessystemet det løft, der er behov for, må man ikke overse de små tiltag, der opstår og igangsættes lokalt. Disse opstår ofte som følge af et behov for at finde en løsning på et konkret problem, de er sjældent særlig omkostningstunge, og udgør generelt nogle erfaringer, som man med fordel kunne lade sig inspirere af andetsteds.

Med udgangspunkt i dette har Departementet for Uddannelse, Kultur og Kirke udarbejdet denne rapport, som forsøger at erfaringsopsamle på eksisterende lokal praksis i et lille udvalg af grønlandske folkeskoler.

Prinsesse Margrethe Skolen: Forældreengagement og antimobning

I Upernavik i Avannaata Kommunia ligger Prinsesse Margrethe Skolen, hvor 183 elever og 21 lærere har sin daglige gang.

Siden 2016 har Nuka Sørensen, der selv er født og opvokset i området, været inspektør på skolen, hvor man i flere år haft stort fokus på blandt andet forældreinddragelse og på at skabe samspil i overgangen fra børnehave til yngstetrin. Skolen har også tradition for at satse stort på forebyggelse af mobning.

Det vigtige samspil

Allerede inden skolestart begynder samarbejdet mellem børnehaven og skolen. Man har nemlig erfaret, at hvis indsatsen begynder allerede i førskolen, er børnene mere skoleparate, når første skoledag oprinder.

”Vi har satset meget på at skabe et samspil mellem børnehaven og yngstetrinnet. Allerede i august måned før skolestart begynder vores rådgivningsleder at besøge børnehaven, og så får vi dem op og besøge os en gang om ugen, så de lærer det hele at kende, inden de skal begynde i 1. klasse. De kommer og er her 1 time om ugen, og det har hjulpet rigtig meget og har været med til at gøre dem mere skoleparate, når de starter i 1. klasse,” fortæller Nuka Sørensen.

”Hvis et barn f.eks. har svært ved selv at tage tøj på, når de skal ud, så taler vi med forældrene og forklarer dem, at det er noget, børnene skal være i stand til selv at gøre, når de kommer op i 1. klasse. Hvis alt sådan noget er på plads, så er børnene nemlig mere parate til at gå i skole, og de kan så koncentrere sig om det, de skal lære i timerne, i stedet for at skulle bruge kræfter på at lære at tage sko på.”

Samarbejdet med børnehaven har også til formål at forberede forældrene på den omvæltning, det er, at gå fra at være forældre til et børnehavebarn til pludselig at være forældre til et barn i skolealderen. Det arbejde starter allerede i foråret, når skolen holder informationsmøde for forældre til kommende elever i 1. klasse. Børnehaven er også repræsenteret til det første forældremøde.

”Allerede der opnår vi ret meget,” fortæller Nuka Sørensen. *”For udover at vi fortæller forældrene om, hvad de kan forvente, når deres barn begynder i skole, så beder vi også forældrene om at fortælle om deres forventninger til skolen og til hinanden. På den måde laver forældrene selv en række forventninger eller regler, som skal overholdes af alle. Det betyder meget, at det ikke bare er os, der står og fortæller dem, hvad de skal og ikke skal.”*

Øget forældreinddragelse

I det hele taget fylder indsatsen med at engagere og involvere forældrene meget i skolens daglige arbejde. Hvis man oplever, at et forældrepar har svært ved at tage del i deres barns skolegang, har skolen gjort brug

af lektier i form af mindre opgaver, som forældrene skal løse derhjemme. Et eksempel på en sådan opgave kan være, at man giver forældrene besked på hver dag at åbne barnets skoletaske og så udfylde en tjekliste, som derpå afleveres til skolen.

”Det skete jo så en gang imellem, at det blev glemt, og så gik vi ind og mindede forældrene om, at de skal huske det. Det har hjulpet meget i forhold til, at det jo trods alt er en meget lille opgave, de får stillet. Og igen opleves det ikke som om, skolen bare kommer og bestemmer over dem. Så forældrene har faktisk taget rigtig godt imod det.”

Selvom der er meget stor forskel på, hvor engagerede de enkelte forældre er, så oplever man fra skolens side, at de mere engagede forældres indsats er med til at løfte de forældre, som måske ikke har det samme overskud. Desuden kan den tidlige forældreinddragelse også hjælpe i de situationer, hvor skolen ser sig nødsaget til at tage den svære samtale med forældre, der ikke magter opgaven.

”Man skal tænke på, at der er meget stor forskel på, hvor ressourcestærke forældrene er. Det ses især i yngstetrinnet. Der er nogle forældre, der slet ikke har overskud til f.eks. at lave madpakke til deres barn. Når vi så skal tale med dem om det, så gavner det, at vi kan henvise til, at det jo er noget, hele forældregruppen har bestemt. Det sætter en fælles standard for forældrenes rolle i børnenes skolegang og gør, at de knap så ressourcestærke forældre har noget at lade sig inspirere af. Samtidig gør det jo, at forældrene kender hinanden rigtig godt, så når der er udfordringer, så taler de jo sammen om det. Så på den måde er de ressourcestærke forældre med til at hjælpe dem, der ikke er så ressourcestærke.”

Til kamp mod hjemve

Selvom man generelt ser meget positivt på, at forældrene engagerer sig i deres børns skolegang, oplever skolen til tider også, at det går hen og tager overhånd. Nuka Sørensen mener, blandt andet, at forældrene bør tænke sig om en ekstra gang, inden de ringer for at tjekke op på deres barn, der måske bor på byens kollegium eller er på klasserejse. Det kan nemlig forårsage hjemve hos barnet, hvis forældrene ringer for tit.

”Selvfølgelig rammes de børn, der bor på kollegie, af hjemve. De er opvokset i en lille bygd, og så føles det som om, man er meget langt væk hjemmefra, når man bor på kollegie her i byen. Det kan også ramme dem en gang imellem, når de f.eks. er på klasserejse. Men der tror jeg altså, at en stor del af skylden ligger hos forældrene. De ringer hele tiden og spørger, ’hvordan har du det’ og ’savner du os’. Og så begynder børnene jo at savne forældrene,” fortæller Nuka Sørensen.

Men det har skolen også forsøgt at gøre noget ved – og det endte med succes, selvom det ikke var synderligt populært i starten.

”Jeg var engang på tur med en 6. klasse til Odense. Der sagde vi til forældrene, at de ikke måtte ringe til deres børn, mens de var væk. Hvis de ville vide, hvordan de havde det, så måtte de ringe til lærerne. De blev virkelig sure! Men vi sagde nej, for vi ville have, at børnene koncentrerede sig om den tur, de var på, og om at have det sjovt, og det kunne de ikke, hvis de hele tiden tænkte på, at de savnede deres forældre.”

Effekten af det forsøg var til at tage og føle på, idet man på den pågældende tur næsten ikke oplevede, at nogen elever fik hjemve. Og da børnene kom hjem igen, kunne forældrene se, at de havde haft det godt, og at der ikke havde været nogen grund til at bekymre sig om dem.

”Da vi kom hjem igen, og børnene fortalte dem om, hvor sjovt de havde haft det, så blev de bare så glade. Så her var der også tale om lidt forældreopdragelse. De lærte jo til en anden gang, at de ikke behøver være bekymrede for børnene hele tiden. Vi er der jo og passer på dem. Men vi har ofte fået mange sure reaktioner fra forældrene, men det må vi jo bare tage med – de skal jo lære at tage ansvar. Og det gør de også, det kan bare godt tage lidt tid.”

”Vores studievejleder oplever også tit, at meget af hendes tid går med at vejlede forældrene i ting, som de selv burde kunne finde ud af, såsom at finde efterskoler. Men forældrene er ved at lære det nu, for hun er begyndt at forberede dem på, hvad det er, de selv kan gøre, når børnene når til 8. klasse. Så kan hun forhåbentlig få mere tid til at gå rundt og tale med alle de elever, der nærmer sig afslutningen på folkeskolen. Det er også noget, jeg godt kunne tænke mig at involvere lærerne på bygdeskolerne i – altså forældreforberedelse, f.eks. i forbindelse med efterskoleophold eller at bygdebørnene skal flytte her til byen.”

Mobning – nej tak!

Generelt har man fra skolens side været meget opmærksom på elevernes trivsel, både i skolen og på kollegiet, og man har sågar sendt lærere på kursus i at håndtere svære samtaler med eleverne. Det gør, at man både har bedre mulighed for at opdage og gøre noget ved f.eks. omsorgssvigt og mobning.

”Mobning er en stor udfordring på alle skoler, tror jeg. Men vores lærere har altid været meget opmærksomme på det, og de reagerer hurtigt, hvis det sker. Vi har også nogle lærere, der har faste timer til at tage samtaler med børn, der enten er mobbeofre eller mobber selv. Men når først det er sket, så kan vi jo ikke altid hjælpe, selvom vi virkelig prøver og går så langt, vi kan, for at hjælpe. Nogle gange er det altså det hele værd at bruge mange ressourcer på at hjælpe et enkelt barn. Men det må aldrig gå hen og påvirke de andre børn negativt. Så det sker også, at vi er nødt til at bede andre om at tage over. Men der, hvor det bliver opdaget hurtigt, kan vi faktisk godt nå at løse problemet. Både for dem, der mobber og dem, der bliver mobbet,” fortæller Nuka Sørensen.

Men det er ikke altid ligetil at komme i kontakt med eleverne til at starte med, når der opstår problemer. Her er der set eksempler på, at man har tænkt kreativt. Eksempelvis oplevede man engang en elev, der tydeligvis mistrivedes, men som var meget introvert og var svær at få i tale. En dag var der så en lærer, der fandt ud af, at eleven interesserede sig meget for dans, og så besluttede man at oprette en dansetime. Det skabte en rigtig god kontakt mellem eleven og læreren og var med til at åbne op for kommunikationen.

”Vi har også sat timer af til, at en af vores lærere kan gøre en ekstra indsats for de børn, der oplever udfordringer, f.eks. med mobning. Hvis en anden lærer oplever, at en elev har problemer, så laver hun en aftale med pågældende elev om at gå en tur med dem i undervisningstiden. Det er ikke samtaleterapi, der er tale om. De har måske bare brug for at have lidt ro omkring sig en gang i mellem, og så hjælper det at gå en lille tur og tale sammen. Det virker også forebyggende. Det vigtige er, at ingen elever kommer til at opleve, at der er tale om særbehandling, eller at de får ekstra hjælp, fordi de ikke er gode nok.”

Det gælder i det hele taget for skolens daglige arbejde – helt fra de små klasser – at man gør en stor indsats for, at børnene tager det som en selvfølge, at der ikke er noget i vejen med at være anderledes.

”Det er ikke fordi, man er dum, at man har brug for hjælp. Den enkelte elev skal ikke føle sig udpeget, og vi skal lære de andre børn, at der ikke er grund til at pege fingre eller stemple andre – og det er vigtigt på en lille skole især. Så det bruger vi meget her. Også i forbindelse med specialundervisning. Lærerne gør også meget for at få de andre til at forstå, at nogle gange er vi bare forskellige, og det kan vi ikke gøre noget ved. Vi er født sådan. Det hører jeg også, at børnene taler om nogle gange, og jeg oplever tit, at de er meget inkluderende, når de leger sammen. Så det handler om at skabe en stemning af, at man er ok, som man er.”

Derudover har elevrådet i yngstetrinnet også udråbt sig selv som mobbevogtere, og lærerteamet har fortalt skolens ledelse, at de et stykke tid har arbejdet sammen med elevrådet omkring mobning.

”Elevrådet går til lærerne, hvis de opsnapper noget, der kan være drilleri, og beder lærerne om at holde mobberen i hånden, til frikvarteret er forbi. Lærerne siger, at det virkelig har hjulpet på små drillerier. Man vil jo helst ikke holdes i hånden, for det betyder jo, man er den, der driller.”

Selvom Prinsesse Margrethe Skolen har opnået meget gennem en proaktiv tilgang til udfordringerne, lægger Nuka Sørensen heller ikke skjul på, at hun til tider er blevet mødt med hård modstand. Men hun har aldrig ladet sig slå ud.

”Nogle gange kan det virke som om, det, man gør, ikke gør en forskel. Men det gør det altså tit. Det handler bare om at blive ved og blive ved og blive ved. Og så tro på at det nok skal lykkes til sidst.”

Ejnar Mikkelsenila Aluarpia: Kulturbaseret undervisning baseret på lokale ressourcer

I Nordøstgrønland, på kanten af verdens største nationalpark, ligger Ittoqqortoormiit. Der er godt 850 kilometer til nærmeste nabo, Tasilaq, og for alle, der rejser ind og ud af byen, indebærer det minimum et stop på Island – også for rejser der har en indenrigsdestination som endemål. Indbyggertallet tæller små 370 indbyggere, hvoraf ca. 50 udgør elever på byens folkeskole.

Torbjørn Ydegaard har været skoleinspektør på Ejnar Mikkelsenila Aluarpia siden 2016. Siden han kom til, har han haft fokus på at lade de lokale ressourcer spille en større rolle i elevernes dagligdag og på den måde opveje det begrænsede input udefra, som er en konsekvens af byens isolerede beliggenhed.

Vigtigheden af skolegang og gode fremtidsmuligheder

Hvert år tager eleverne i 6. klasse på tur til Island for at modtage svømmeundervisning i 2 uger. Rejse og ophold sponseres af islandske aktører, mens eleverne selv skal sørge for lommepenge. I løbet af sommermånederne, når krydstogtskibene anløber, slår skolen derfor dørene op og inviterer turisterne indenfor til en kop kaffe eller te og husflid, tegninger og tørrede blomster produceret af eleverne i 6. klasse. Det hele kan købes til en rimelig pris, og alle indtægterne fordeles i sidste ende ligeligt mellem eleverne som lommepenge, når de tager til Island.

“Det betyder meget for dem. Nogle af eleverne får naturligvis allerede penge med af deres forældre, men det er jo desværre ikke alle forældre, der er lige ressourcestærke, så det at alle i klassen kan få et par tusind kroner med til at købe ting, som de ikke kan få her i byen – sko, tøj, osv. – det betyder meget,” fortæller skoleinspektøren.

Ud over den økonomiske gevinst er der naturligvis også et undervisningsaspekt i hele manøvren.

“Det er klart, at deres engelskkundskaber ikke er uendeligt store, men det gør alligevel en forskel for dem, at de bliver nødt til at bruge det, de kan, når de skal tale med turisterne. På den måde kommer de over den barriere, det er, at skulle tale et fremmedsprog. Desuden skal de jo forholde sig til, at turisterne betaler med forskellig valuta som Euro og Dollars, og de bliver bedt om at føre regnskab med deres indtægter.”

I det hele taget er der fokus på at give eleverne en forståelse af, hvad de enkelte fag kan bruges til i praksis.

“Eleverne har brug for noget at spejle sig i, hvis de skal forstå meningen med at gå i skole og vigtigheden af at sætte sig nogle mål for fremtiden. Der er jo meget begrænsede jobmuligheder her i byen – især for folk med videregående uddannelser – så de har ikke så mange muligheder for at se i praksis, hvad de kan uddanne sig til.”

Derfor har skolen blandt andet lavet en aftale med krydstogtskibene om, at eleverne kan komme ombord og høre lidt om de forskellige funktioner, der skal til for at gennemføre sådan en sejlads.

”Der er jo mange forskellige jobfunktioner på sådan et skib, og det kan være en slags inspiration til fremtidige karrierevalg. Eleverne kan f.eks. lære lidt om, hvad man kan bruge en søfartsuddannelse til, men der er jo også både hotel- og restaurationsvirksomhed på sådan et skib, og det kan være med til at give dem lidt inspiration. Det er jo fint at drømme om at blive fanger, men der er også brug for, at nogle vælger at gå andre veje.”

Inddragelse af lokale ressourcer og ekspertise

Netop jagt og fangst fylder også en del i undervisningen, og derfor har skolen indgået en helt særlig aftale med Departementet for Natur og Miljø. Ittoqqortoormiit har en kvote på 35 isbjørne om året, og når den er opbrugt, må bjørnene kun skydes i nødværge. En gang om året har skolen fået lov til at bruge skindet fra en nødværgeskudt isbjørn til undervisning, før det destrueres.

”Det var slet ikke noget problem at få den aftale. Vi kan jo ikke få et skind, før kvoten er opbrugt, og en bjørn bliver skudt i nødværge. Men der gik faktisk ikke ret lang tid, før der kom et skind til os, som nu ligger ude i fryseren og venter på at blive brugt i undervisningen. Vi rapporterer og dokumenterer naturligvis undervejs – det er vi nødt til. Og vi må jo ikke beholde det, for det skal destrueres. Men så kan vi til gengæld gøre, hvad vi vil med det.”

En af skolens lærere er gift med en af byens storfangere. Han har skudt over 300 isbjørne, så hun er formentlig et af de mennesker i verden, der har mest erfaring med at behandle isbjørneskind. Når isbjørneskindet skal bruges i undervisningen, er det derfor naturligt, at hun kommer og lærer børnene, hvordan man behandler skind.

I det hele taget forsøger man fra skolens side at inddrage de ressourcer, der er til rådighed i lokalsamfundet. Der er også set eksempler på, at byens erfarne fangere kan yde vejledningsbistand til skoleelever, der har svært ved at se, hvad de skal bruge matematiktimerne til, hvis de alligevel bare skal leve af at være fangere. Ingen er nemlig bedre til at forklare dem, at det er vigtigt at kunne bedømme afstand mellem fanger og byttedyr samt føre regnskab og fangstrapportere korrekt.

Også i sløjdtimerne forsøger man at øge børnenes interesse for både faget og traditionelle fangstmetoder. For godt 30 år siden var der ca. 2000 hunde i Ittoqqortoormiit. Det tal er nu omtrent 200.

”Vi skal til at lave hundeslæder i sløjd. Ikke i fuld størrelse men bare store nok til at der kan spændes et par enkelte hunde for, og de kan blive trukket afsted på dem. Det er også meget lærerigt for dem, for det giver

indblik i, hvordan sådan en er konstrueret, og det kan de få brug for siden hen. Udfordringen ligger nok i, at hundeslæderne er på tilbagetog, da det er mere populært at bevæge sig rundt på snescooter. Men vi håber også, at det kan øge interessen for at have hunde i stedet for mere moderne transportmidler.”

”Vi har også haft besøg af Siriuspatruljen – de har været her og fortalt børnene om deres arbejde og om, hvordan de opdrager og bruger deres hunde. Sammenlignet med de lokale hunde er de meget store, og selvom de primært er arbejdsdyr, så er de jo også en slags selskab på de lange rejser, så de er ikke så aggressive, som de lokale hunde kan være. Børnene her er, som så mange andre steder i Grønland, opvokset med en naturlig angst for slædehunde, og det kan muligvis være med til at stå i vejen for, at de selv finder på at anskaffe sig hunde senere hen,” siger Torbjørn Ydegaard, som håber, at Siriuspatruljens besøg kan være med til at øge børnenes interesse for at holde hunde på traditionel vis.

Nationalparkområdet er også et yndet rejsemål for internationale forskerhold, der ofte lægger vejen forbi Ittoqqortoormiit i forbindelse med feltarbejde. Disse forskerhold kommer som regel også meget gerne forbi skolen og fortæller om den forskning, de bedriver, og viser billeder fra deres ekspeditioner. Fremadrettet arbejder skolen på at få etableret en kontakt til forsvaret om en lignende ordning, da de også ofte er i området.

”Det kunne både være fagligt spændende og karrieremæssigt inspirerende for eleverne. Men det er svært at tilrettelægge, da de kun er i byen en halv dag ad gangen.”

Om frafald, mobning og forældreansvar

Selvom man på Ejnar Mikkelsenila Aluarpia formår at tænke kreativt og på mange områder har været gode til at udnytte de tilgængelige ressourcer, er det naturligvis også forbundet med en del udfordringer at være beliggende et så isoleret sted. En af de udfordringer er, som så mange andre steder i Grønland, at eleverne skal rejse meget langt for at gå i skole andetsteds. En del forældre vælger nemlig at sende deres børn til Nuuk, når de når til de ældste trin i folkeskolen. Det ser Torbjørn Ydegaard ikke umiddelbart som et problem. Men det kan være en udfordring at forlade hjembyen, både for forældre og børn.

”De fleste af vores elever, der tager til Nuuk for at gøre deres folkeskole færdig, ender faktisk med at blive derovre og gøre det færdigt. Der er nogle, der falder fra, det er klart, for de er meget langt hjemmefra, og vi ser desværre ofte, at børn fra østkysten bliver udsat for mobning, når de tager til vestkysten, fordi de har et andet sprog og en lidt anden kultur. Det er meget svært at gøre noget ved, og nogle gange bliver hjemveen bare for stor. Juleferien er faktisk med til at fastholde dem i uddannelse, for tanken om bare at skulle holde ud til jul for at kunne komme hjem og besøge familien er til at overkomme. Men når de så skal afsted igen i januar, så er det svært at forlade familien, og så er der en gang imellem en eller to, der vælger at blive. Her

spiller forældrene også en rolle. De savner jo deres børn, og de formidler det også til dem. Og det gør ikke noget godt for børnenes hjemve at skulle gå og tænke på, at deres forældre savner dem hele tiden.”

I det hele taget så Torbjørn Ydegaard gerne, at forældrene tog mere ansvar for deres børns skolegang, men han erkender også, at det er en svær opgave.

”Det er jo også et spørgsmål om, hvad der egentlig bør være forældrenes ansvar, og hvad der bør være skolens. Er det f.eks. skolens opgave at sørge for, at eleverne ikke er sultne? Vi gør det jo alligevel, for det er ikke alle forældre, der er lige ressourcerstærke, og vi kan jo ikke lade børnene i stikken. Men jeg ville da ønske, at virkeligheden var en anden, og det ikke var nødvendigt at tænke sådan.”

Men også på det område er der et spændende projekt i støbeskeen, når et hold belgiske arkitekter gæster byen til oktober. Planen er, at de skal bygge et fælles rum, der kan bruges som værksted og mødested for byens indbyggere, og hvor den ældre generation kan lære fra sig til den yngre.

”Jeg tror, det kan være gavnligt for forældrenes engagement, at der er et sted, hvor de kan samles om børnenes skolegang, som ikke som sådan er en del af skolens matrikel. Det giver lidt mere afslappede rammer. Så det bliver også spændende at se, hvad der kommer ud af det projekt.”

Qinnguata Atuarfia: Fælles indsats om børnenes læring

Qinnguata Atuarfia i Kangerlussuaq er siden 2015 blevet ledet af Jens Borch Scharnberg. Der går ca. 80 elever fordelt på alle klassetrin på bygdeskolen, som dermed er en stor en af slagsen. Dette skal ses i lyset af, at Kangerlussuaq er en af Grønlands største bygder og huser en ud af landets to nuværende internationale lufthavne.

Skolens hverdag er karakteriseret af en høj grad af forældreinddragelse, gensidig forventningsafstemning og fokus på det fælles ståsted – både internt på skolen og i relationen til forældrene.

En lufthavnsbygd

For de fleste er Kangerlussuaq nok mest kendt som det sted, man lander, når man enten rejser til Grønland, eller når man rejser ud i verden. Et trafikalt knudepunkt. Men stedet er også hjem for ca. 500 indbyggere. Bygden Kangerlussuaq skiller sig ud fra resten af landets byer og bygder, idet den først og fremmest er koncentreret om at servicere lufthavnen. Det betyder, at bygdens borgere alle er beskæftiget med lufthavnen – enten direkte eller indirekte ved afledte erhverv. Det sætter sit tydelige præg på bygden og på skolen.

”Det er først og fremmest et sted, folk er for at arbejde. Det er et forhold, der blandt meget andet sætter sit præg på, hvad det er for familier og børn, vi har med at gøre i undervisningen. Det er en bygd, der er her 100 % på grund af lufthavnen”, fortæller Jens Borch Scharnberg.

Ud over at være lufthavnsbygd er Kangerlussuaq også kendt som et af de eneste beboede steder i Grønland, der ligger inde i landet og med god afstand til kysten. Dermed er Kangerlussuaq særlig på den måde, at den på en gang forekommer isoleret og let tilgængelig.

”Vi står godt i forhold til at tiltrække uddannet arbejdskraft, både tilflyttere udefra og fra resten af Grønland. Det er nemt at komme hertil, og det er også tæt på i forhold til at besøge familie og venner. Dem, der bor her, brænder for det de laver, og det kan netop skyldes det forhold, at de grundlæggende set er flyttet hertil for at arbejde. Det kan man også godt mærke her på skolen.”

Aktuelt har skolen 12 uddannede lærere ansat. I starten af året havde man behov for enkelte timelærere, men nu er alle stillinger besat med uddannede lærere, der dækker alle fagområderne – sågar også tysk.

Gensidige forventninger, ansvar og samarbejde

Generelt set gør de lidt særlige forhold, som bygden opererer i, det lettere for skolens virke. Særligt det faktum at alle skolens elever kommer fra hjem, hvor forældrene arbejder, gør en stor forskel i hverdagen.

”På den måde er skolen anderledes end andre skoler i Grønland. Og det betyder, at vi får nogle børn, som hjemmefra er vant til at have en dialog med forældrene, ligesom vi har forældre, som viser omsorg.”

”Der er en dialog i hjemmet, og vi kan mærke, at hjemmene har forventninger til os, hvorfor vi også kan have forventninger til dem”, forklarer Jens Borch Scharnberg.

Gensidige forventninger, at tage ansvar og at kunne samarbejde – både internt på skolen, men også i relationen til forældrene – udgør da også den røde tråd i skolens tilgang til undervisning.

”Det handler om, at man har et fælles ansvar for, at børnene får de bedste betingelser for at udnytte deres eget læringspotentiale bedst muligt. Således får den enkelte elev det optimale udbytte af undervisningen. Hvis man ikke har tydelige forventninger til sine ansatte, så kan man heller ikke forvente, at de leverer. På samme måde er det vigtigt, at lærerne ikke bare forventer noget af deres elever men også forventer noget af hinanden som kollegaer. De har et fælles ansvar for, at deres elever får størst muligt udbytte af undervisningen og præsterer bedst muligt på deres eget niveau.”

Forventningerne til eleverne og deres forældre kommer blandt andet til udtryk i den enkelte elevs såkaldte månedsbog. En form for individuel rapport over den enkelte elevs skolegang som bliver løbende ajourført.

”Helt simpelt handler det om at informere forældrene om både udfordringer og positive udviklinger, sådan at forældrene kan have en god dialog med deres barn om skolegangen, om hvad der går godt, og om hvad der går mindre godt.”

Månedsbogen skal hjem hver måned til godkendelse og underskrivelse af forældrene. Heri er det alle læreres ansvar at notere i den enkelte elevs månedsbog, så den bliver det effektive værktøj i kommunikationen med hjemmene, som den er tiltænkt.

”Månedsbogen har en rubrik til forsømmelser men også en rubrik til generelle forhold, hvor tillige positive bemærkninger kan noteres. Det var et ønske, der kom fra forældre på et skolebestyrelsesmøde, og det viser også styrken i samarbejdet og den dialog, skole-hjem-samarbejdet er baseret på”, forklarer Jens Borch Scharnberg.

Ud over ansvaret for eleverne har lærerne også ansvaret for, at deres interne samarbejde virker, og at man støtter hinanden.

”Hvis din kollega beder dig om at blive indtil et klassesætmøde kl. 15, så møder du selvfølgelig ind, fordi du er en god kollega. Den ene dag kan det være din kollega, der har brug for hjælp til at løse en konkret udfordring, og en anden dag kan det være dig selv, der har behovet.”

Den gensidige forpligtelse lærerne imellem medvirker til, at skolen kan fungere bedst muligt.

Fælles fodslag

Det er naturligvis en vigtig forudsætning, at de ansatte bakker op om den linje, ledelsen har lagt. Derfor har man fra ledelsens side valgt at give lærerne en relativt stor frihed i deres arbejde – en frihed under ansvar.

”Jeg har nogle grundlæggende forventninger omkring nogle ting, der skal løses. Den bold kaster jeg op i luften, og så lader jeg lærerne gribe den. Jeg blander mig sådan set ikke, med mindre jeg opdager, at noget ikke fungerer. Det skal jo helst være sådan, at lærerne selv synes, at den måde, vi arbejder på, fungerer godt. Det skal komme indefra. Det vigtige er, at der bliver taget hånd om de ting, der skal tages hånd om. Jeg tror på, at jo mere selvstændighed folk har, jo bedre kan det fungere,” fortæller Jens Borch Scharnberg og fortsætter:

”Den største udfordring har været, at vi alle sammen skulle være enige om at gøre det. Det er selvfølgelig nemmere at blive enige på en lille skole med 12 lærere end på end stor skole, men det er stadig vigtigt med enighed om den linje, vi i fællesskab har lagt, for at det kan fungere. Det er afgørende, at alle bakker op om det og tager del i det.”

For skolens lærere er det derfor et fælles ansvar at sikre, at der hele tiden bliver fulgt op på, at skolens politik følges, og at skole-hjem-samarbejdet fungerer.

”Eksempelvis nytter det ikke, hvis det kun er nogle af lærerne, der tager ansvaret på sig og ringer op til forældrene, når det er nødvendigt. Så får man hurtigt en situation, hvor det ikke fremstår som skolens politik men blot den enkelte lærers politik. For at forældrene kan mærke, at vi faktisk forventer noget af dem, er det helt afgørende, at de ikke oplever, at det er den samme lærer, der ringer hver gang. Det er et fælles ansvar for lærerne, ligesom det er et fælles ansvar mellem skolen og forældrene”.

Dialogen med forældrene er afgørende

Netop skole-hjem-samarbejdet og dialogen med forældrene indtager en central rolle i arbejdet med at sikre børnene den bedst mulige skolegang. Et aktivt engagement fra forældrenes side er nemlig ifølge Jens Borch Scharnberg i høj grad nøglen til en velfungerende skole.

”Det er noget af det, vi sætter allerhøjest – dialogen med forældrene. I samarbejde med lærere og forældre har vi lavet ordensregler og handleplaner, både for hvad lærerne skal gøre, når de observerer noget, der skal tages hånd om, og hvordan forældrene skal forholde sig.”

Ofte er det helt basale ting, så som glemt idrætstøj eller madpakke, der er tale om. Men selvom det måske er enkeltstående tilfælde, kan det betyde, at den pågældende elevs mulighed for at få det størst mulige udbytte ud af undervisningen bliver forværret.

”Det betyder selvfølgelig ikke, at vi ikke sommetider oplever forældre, der måske godt kan synes, det er træls, at vi ofte ringer, men vi har også deisen, der siger, at hvis I forældre gjorde jeres arbejde, så ville det slet ikke være nødvendigt at ringe.”

”I sidste ende handler det om, at barnet skal trives, og det forudsætter, at han eller hun har mulighed for at deltage på lige fod med de andre børn. Man kan stille det sådan op, at vi da gerne vil lade være med at ringe, men så skal forældrene også bare huske selv at støtte op om deres barn.”

Selvom det generelt er et fåtal af gange, man fra skolens side vælger at ringe til forældrene, er der dog en tendens til, at det ofte er de samme, man må ringe til. Ikke desto mindre har det afgørende betydning at handle på problemet så tidligt som muligt. Derudover betyder den kontinuerlige dialog med forældrene også, at samtalen mellem forældrene og deres børn understøttes.

”Forældrene vil jo til enhver tid gerne gøre det bedste for deres børn. Og de kan jo godt se, at vi gør det i bedste mening. Når vi reagerer hurtigt, har det også den sidegevinst, at forældrene hele tiden ved, hvad der sker på skolen og har den nødvendige information til at handle på de udfordringer, der opstår.”

Ligesom det er tilfældet med lærerne, er det også vigtigt, at kontakten med forældrene ikke bare bliver envejskommunikation, men at der faktisk er en reel dialog med forældrene.

”Hvis der er sket noget i skolen, så betyder det jo ikke altid, at børnene går hjem og taler med deres forældre om det.”

Uden dialogen med forældrene ville skolen gå glip af konstruktive input. Derfor har man på skolen blandt andet indført handleplaner for samarbejdet med forældrene i tilfælde af, at der sker gentagne forsømmelser for et enkelt barn.

”Vi inddrager altid forældrene, hvis der er noget, der skal tages hånd om. Normalt retter det sig herefter op. Gentager det sig, så bliver vi selvfølgelig nødt til at følge op på det. Så må vi jo finde ud af, hvad det er, der udfordrer dem. Den dialog, vi har, den er givet godt ud. Og her er det igen vigtigt, at alle lærere er enige og efterfølgende følger op. Lærerne skal være sammen om det her, ligesom de skal være sammen med forældrene om indsatsen. Og vi kan se, det bærer frugt. Uden forældreinddragelsen vil det være svært at ændre barnets adfærd”.

Selvom de rammer, skolen arbejder under, er unikke, er det ikke det, der er afgørende for hverken måden, man arbejder på eller de indsatser, man igangsætter. Det betyder derfor heller ikke, at den tilgang, man har til skolens virke, ikke kan anvendes andre steder. Indstillingen på skolen er, at man må arbejde med det, man har, og sammen tage ansvaret for at give børnene de bedste muligheder for læring og udvikling – også hvis rammebetingelserne kan virke begrænsende.

”Vores perspektiv er, at børnene skal lære noget. Hvis de ikke er der, hvor de kan udnytte deres potentiale, så må vi i fællesskab gøre, hvad vi kan for at bringe dem derhen. Det er vores – skolens og forældrenes – fælles ansvar.”

Atuarfik Gammeqarfik: Fælles indsats og gode læsevaner

Atuarfik Gammeqarfik i Aasiaat er en forholdsvis stor skole med omkring 420 elever. 60 ansatte varetager undervisningen og driften af skolen – heraf er 50 lærere.

Lige før sommerferien 2018 tiltrådte Susanne Josefsen stillingen som ny skoleinspektør. Hun suppleres i denne artikel af to lærere, en førskolelærer samt en læsevejleder, idet hun er relativt ny i sin stilling.

Skolen lægger stor vægt på, at børnene får den bedst mulige skolestart, og derfor har man valgt at prioritere arbejdet med yngstetrinnet højt.

Indsats starter allerede i børnehaven

Det er vigtigt, at børnene kommer til at opleve overgangen fra børnehave til skole så glidende som muligt, og derfor koordinerer man skolestarten i tæt samarbejde med børnehaverne. I den proces er årsplanerne et centralt værktøj, som medvirker til gensidig orientering og kommunikation om skolestarten.

”Årsplaner bruges meget rundt om på skolerne i Grønland, men vi bruger dem også til at holde børnehaverne orienterede om, hvad vi aktuelt arbejder med på yngstetrinnet i skolen. På den måde får børnehaverne en idé om, hvad vi arbejder med og hvordan. Tilsvarende har vi også en oversigt over, hvad børnehaverne er i gang med”, fortæller Aviaaja Schmidt Petersen, som er rådgiver for skolestartsområdet.

Som supplement til denne kommunikation afholder man hver måned møder med børnehaverne for at sikre en løbende dialog med både ledere og medarbejdere.

”Vi lægger stor vægt på det pædagogiske arbejde. På møderne forbereder vi dem på, hvad det for nogle krav og forventninger, vi har til børnene, når de starter i skolen, så de ved, hvad og hvor meget børnene skal kunne. Selv besøger jeg også børnehaverne, når jeg kommer ud og laver sproglege med børnene”, fortsætter hun.

Generelt spiller årsplanerne en vigtig rolle i skolens daglige arbejde, fortæller Susanne Josefsen.

”På et helt overordnet plan fungerer årsplaner som et vigtigt redskab i den løbende opfølgning på den målsætning, kommunen har lavet for skolestartsområdet. Vi følger op hver måned og opdaterer årsplanerne, når det er nødvendigt. Alle måneder er påført særlige opgaver, der skal udføres.”

Man har valgt, at der altid skal være 1 lærer og 1 pædagog (eller lærer) tilknyttet første klassetrin. Pædagogerne fungerer, blandt andet, som voksne samtalepartnere for de elever, der kan have behov for en at tale med. Det kan være elever, der har faglige eller sociale problemer. Pædagogerne har således mulighed for at tage sig af nogle af de enkelte elever, mens lærerne underviser, fortæller Kristine Poulsen, der er førskolelærer og uddannet socialpædagog.

”Når vi gør brug af samtalepartnere, oplever vi, at det kan blive lettere for eleven at fokusere på undervisningen og dermed koncentrere sig om det indlæringsmæssige. Det foregår på den måde, at vi indstiller børnene til samtaler med tilladelse fra forældrene. Samtalerne varer typisk 10 til 15 minutter.”

Gode læsevaner og fokus på sprog

Undervisningen på skolen er generelt kendetegnet ved arbejdet med at etablere gode vaner med børnene, navnlig hvad angår læsningen. Her arbejder man med at gøre læsning til en så naturlig del af hverdagen som muligt. Og det kan særligt være en udfordring for nogle af børnene, fortæller Kristine Poulsen.

”I mange hjem har man ikke tradition for at læse med børnene. Det har simpelthen ikke været en del af opdragelsen for mange af dem, som nu er forældre. For de børn, som har sværere ved at læse, kan det særligt være en udfordring, at de ikke bliver stimuleret hjemmefra. Her forsøger vi at have en proaktiv tilgang med hensyn til forældrekontakt med det formål at understøtte læsningen. For eksempel laver vi læsekontrakter med forældrene, som betyder, at forældrene dermed påtager sig at læse med deres børn. Dette gør vi for at understøtte de læsesvage børn.”

Det at læse skal helst være en naturlig ting for børnene. Derfor har man også iværksat en række læserutiner på skolen, som skal vænne børnene til at læse, forklarer Helle Ravn Sørensen, som er skolens læsevejleder.

”Vi har nogle helt faste læserutiner med børnene. Om mandagen er det sådan, at læreren skal læse for eleverne. Formålet her er, at børnene skal vænne sig til at lytte. Om tirsdagen skal eleverne læse sammen to og to. Og om onsdagen skal eleverne i små grupper læse op for hinanden. Dette gør vi med eleverne allerede fra 1. klasse.”

Selvom børnene i 1. klasse endnu ikke har lært at læse, så er det vigtigt, at de fra starten af deres skolegang vænner sig til at arbejde med bøger og kommer til at betragte det at læse som noget helt naturligt, forklarer Helle Ravn Sørensen.

”Disse læserutiner kan selvfølgelig lyde som en udfordring, navnlig for elever i 1. klasse som endnu ikke har lært at læse. Men vi lægger vægt på, at det er helt ok at ’læse billeder’ i stedet for. Så fortæller man bare de andre børn, hvad billederne forestiller. Dette er også med til at udvikle eleverne i at bruge sproget, når de skal videreformidle noget til andre.”

Som et supplement til de fælles læseøvelser, der er en del af skemaet de fleste af ugens dage, har man også valgt at afsætte tid til, at den enkelte elev får mulighed for at fordybe sig i læsningen. Derfor har man på skolen indført den rutine, at alle elever på yngstetrinnet har en frilæsningsbog, som de skal læse lidt i selv hver dag.

Helle Ravn Sørensen forklarer, at formålet med denne rutine også er at skabe et hyggeligt rum omkring det at læse, så det bliver forbundet med noget godt, rart og hyggeligt for børnene. Det skal være en god vane at læse lidt hver dag. Samtidig har rutinen med fælleslæsning en klar social dimension, som meget gerne skal være med til at udvikle børnenes sociale kompetencer.

Men det er ikke kun i sprogfagene, at man arbejder med læsningen. De ugentligt forekomne læsetider, man har afsat til at læse med eleverne, benytter matematiklærerne eksempelvis til at arbejde med regnereglerne. På den måde inkorporeres arbejdet med læsning i forskellige fag.

”Nogle af matematiklærerne har valgt at bruge læsetiden på at læse op på de fire regneregler. Det er jo et godt eksempel på faglig læsning, hvor børnene både får styrket deres fortrolighed med at læse og med regning som fag. Samtidig styrker repetitionen indlæringen af regnereglerne, dvs. at matematiklærerne gentager øvelsen uge efter uge”, forklarer Helle Ravn Sørensen.

En anden måde at lege sproget ind i børnene på er at tage udgangspunkt i forskellige emner inden for de enkelte fag.

”Eksempelvis kan vi, når vi arbejder med geometriske former, inddele undervisningen i forskellige læringsstationer, hvor man i små grupper bevæger sig fra den ene til den anden og videre. Ved den første station skal man læse om den pågældende geometriske form. Ved den næste station skal man skrive om den – altså beskrive den. Ved den tredje station skal man fortælle om den. Og ved den fjerde station skal man lege med den. Sådan skifter man, så alle kommer hele vejen rundt og får prøvet de forskellige ting”, fortæller Ajaaja Rosing, der er lærer på skolen.

For at understøtte arbejdet med læsningen har man fastsat nogle konkrete målsætninger, fortæller Helle Ravn Sørensen.

”I 1. klasse, hvor de endnu ikke kan læse selv, er målsætningen, at de skal lære at kunne sidde stille og lytte efter. I løbet af 2. klasse skal de gerne lære at læse, og i 3. klasse skal de kunne læse selv. Generelt arbejder vi med at have konkrete målsætninger, i hvert fald i hovedfagene grønlandsk, dansk og matematik.”

Man gør desuden meget ud af at sikre et kontinuerligt fokus på læsning i undervisningen. Bl.a. holder Helle Ravn Sørensen oplæg for skolens lærere om læsning og de forskellige former for læsning, der findes.

”Det handler om, at eleverne skal få så stort et udbytte af undervisningen som muligt og samtidig forbedre deres sproglige kompetencer. Og så handler det også om, hvordan vi kan arbejde med de læsesvage elever”.

”Det er også vigtigt at arbejde med læsning i både grønlandsk og dansk. Alene af den grund at næsten alle fagbøgerne er på grønlandsk eller dansk. Jeg har taget et kursus i andetsprogsdidaktik, og med afsæt i den viden, jeg har fået herfra, har jeg også holdt oplæg om, hvordan vi tilstræber hele tiden at benytte begge sprog, selvom næsten alle lærere på skolen er grønlandsksprogede.”

En fælles indsats om en god skolegang

Gennem de senere år har man på skolen gjort en stor indsats for at øge den fælles indsats for at løfte eleverne fagligt. Det er ressourcetrækkende men også givende. Og det har også opblødt nogle barrierer, navnlig de faglige, fortæller Aviaaja Schmidt Petersen.

”Det viser sig konkret i den måde, vi arbejder. Vi er blevet bedre til at tro på os selv og vores egne kompetencer. Det samarbejde, vi har nu, er baseret på, at vi snakker sammen og udveksler idéer og erfaringer og ikke bare holder os tilbage”, fortæller hun.

”Vi hæfter os ikke så meget ved, hvilke eksamenspapirer den ene og den anden har. Selvom den ene er læreruddannet, og den anden er socialpædagog, så skal det ikke tilbageholde en fra at byde ind med idéer, selvom det måske rent fagligt er den andens arbejdsområde. Det er en vigtig forudsætning for, at et samarbejde kan blive velfungerende”, forklarer Aviaaja Schmidt-Petersen og fortsætter:

”Ingen skal føle, at de står alene med at løfte opgaven, så vi bruger hinanden meget. Som følge heraf foregår meget af arbejdet i teams. Desuden mødes vi også ofte til sparring og vidensdeling. Her er fokus på, at vi hver især skal udvikle os, ved at vi hjælper med at udvikle hinanden. Vi deler ud af vores erfaringer, ligesom vi også ofte deler vores undervisningsmateriale efter devisen, at hvis der er nogen, der har fået en god idé til brugen af noget bestemt materiale, så giver man det videre og holder det ikke bare for sig selv.”

Arbejdet med yngstetrinnet er i høj grad et resultat af en længere proces, hvor man løbende har fået etableret nogle nye vaner og rutiner, forklarer Ajaaja Rosing:

”Der er sket en langsom og glidende forandring i takt med, at der er sket et generationsskifte på skolen. Nye lærere er kommet til, og stille og roligt er der sket en kulturændring, hvor man er begyndt at arbejde på en anden måde, og hvor samarbejdet fylder mere.”

”Med nye lærere er nye didaktiske metoder også blevet en del af grundlaget for, hvordan vi arbejder med børnene. De lærere, som starter hos os umiddelbart efter endt seminarieuddannelse, bidrager med den seneste viden. Det er rigtig godt for os og bidrager til måden, vi arbejder sammen på. Det giver ny inspiration, vi kan bruge i undervisningen. Det handler i virkeligheden om at få implementeret nogle gode rutiner – både over for børnene men også i forhold til hinanden som kolleger.”

Tasersuup Atuarfia: Stabile rammer og synlig ledelse

Tasersuup Atuarfia i Qaqortoq er en stor skole med ca. 420 elever, som ledes af Sarah Rødgaard. Hun kom til skolen med erfaring i både skoleledelse som viceskoleinspektør fra Narsap Atuarfia i Narsaq og i undervisning som lærer på Atuarfik Hans Lyngge i Nuuk.

I foråret 2018 tiltrådte hun stillingen som skoleinspektør med ambitioner om at styrke samarbejdet på skolen gennem synlig ledelse og med skarpt fokus på at forbedre skolens resultater. Ledelsen af skolen beskriver hun som i høj grad værende et tæt samarbejde mellem hende selv og viceskoleinspektøren, som tiltrådte samtidig med hende selv. De tiltag, ledelsen arbejder med at indføre, er derfor udtryk for en fælles linie, ledelsen på skolen har lagt, understreger hun.

Faste rammer og gode vaner

Hverdagen på Tasersuup Atuarfia er kendetegnet af, at mange af eleverne kommer fra en baggrund, hvor uddannelse og akademiske traditioner ikke tidligere har fyldt særlig meget. Nogle oplever også udfordringer i form af mangel på faste rammer i hverdagen. Derfor har man fra ledelsens side valgt en tilgang til eleverne, der er præget af at skabe de nødvendige faste rammer for, at skolens elever kan koncentrere sig om at lære noget.

“Her arbejder vi meget med, at børnene skal få nogle gode vaner, sådan at de også bliver mere modtagelige overfor at modtage undervisning. De skal lære at sætte stolene på plads, ikke at bøvses så det generer andre, og så skal vi fortælle dem, at det er vigtigt at spise varm mad hver dag. I det hele taget skal de lære nogle gode vaner og manerer”, fortæller Sarah Rødgaard.

“Forældrene har måske ikke selv fået nogen fornemmelse i deres egen opdragelse for, hvordan man skal leve op til sit ansvar som forælder til et skolebarn, hvor der er et tæt samarbejde med skolen. Det er ikke fordi, de ikke vil samarbejde. De ved måske bare ikke rigtigt, hvordan de skal gribe det an.”

Blandt andet derfor har Sarah Rødgaard planer om at opstarte en skolemadsordning, som kommunalbestyrelsen allerede har bevilget midler til. Hun mener, at det dels vil sikre, at alle børn får noget ordentligt at spise i løbet af dagen, men også at det vil medvirke til at lære eleverne nogle gode og sunde vaner, som måske også kan smitte af derhjemme.

“Selvom jeg tidligere var bange for, at vi fratog forældrene noget af deres ansvar, så er jeg kommet frem til, at det er vigtigere, at vi hjælper forældrene med at lære børnene nogle gode vaner. Og hvis børnene ikke vil have skolens mad, så kan de give dem en madpakke med.”

Sideløbende med at man forsøger at skabe faste og trygge rammer for skolens elever, arbejder man også med at fremme sunde studievaner, der forbereder eleverne på den videre vej i uddannelsessystemet efter folkeskolen. En indsats i folkeskolen kan nemlig være med til at mindske frafald senere i elevernes uddannelsesforløb.

“Vi skal også gøre en indsats for at bekæmpe frafald, for det er vigtigt, at de unge går i gang med en uddannelse. Men i den proces skal vi sørge for at hjælpe dem videre med god vejledning, så vi undgår frafald senere hen. Og her skal vi heller ikke holde os tilbage i forhold til at gøre forældrene klar over, at det også er deres ansvar, at deres barn tager sig en uddannelse”, forklarer Sarah Rødgaard og fortsætter:

“Vi har planlagt, at vi forsøger os med vejledning af eleverne i form af lektioner dels i personlig udvikling og dels i hvilke muligheder, der er med hensyn til fremtidige erhverv og uddannelse. Det skal vi starte med nu på ældstetrinnet. Det er nemlig vigtigt, at alle eleverne er klar over, at der er brug for dem ude i samfundet.”

Fastholdelse og udvikling af lærerstaben

Behovet for faste rammer strækker sig også ind på lærerværelset. Da Sarah Rødgaard i sin tid startede på skolen, oplevede hun nemlig, at der manglede en samarbejdskultur, og at lærerne manglede noget, de kunne mødes om. En af løsningerne på det problem viste sig at være meget simpel: Gratis kaffe på lærerværelset.

“Teamsamarbejdet fungerede ikke ordentligt. Kaffe var heller ikke gratis, og det betød, at lærerne bare blev på deres trin i pauserne. Derfor indførte vi gratis kaffe, og nu kommer lærerne her på lærerværelset og drikker kaffe og snakker sammen i frikvartererne”, fortæller Sarah Rødgaard.

Det er dog også vigtigt, at der er tydelighed omkring retningen og ledelsens arbejde. Forandringer kan være svære at implementere, og det kan være svært at ændre på gamle vaner. Det er Sarah Rødgaard fuldt ud bevidst om, og hun gør sit for at udstikke den retning, som hun gerne ser, at skolen udvikler sig i.

“Jeg hører tit udtrykket ‘plejer’ blandt lærerne. Men her er det bare vigtigt at være synlig og slå fast, at ændringer er nødvendige for, at der kan ske fremskridt. Der er også en del lærere, som har været her i mange år, og som efterhånden kører på rutinen, og der kan det være en udfordring at introducere nye tiltag, såsom tydeliggørelse af læringsmål til forældrene. Jeg kunne også godt tænke mig at få indført, at eleverne blev testet oftere i prøver, der ligner trintest, så de vænner sig til prøveformen.”

En ting er at få styr på de fysiske rammer og give børnene nogle gode vaner. Men det er ifølge Sarah Rødgaard også vigtigt, at der kommer fokus på at få sat konkrete ord og tal på, hvad det er for nogle

resultater, skolen skal opnå. I den proces er det nødvendigt at sikre, at skolen har et godt og velkvalificeret personale, som sjældent bliver udskiftet og løbende bliver udviklet.

“Der har desværre være stor udskiftning i ledelsen på skolen de seneste år. Men heldigvis er mange lærere lokale, og de bliver i byen. Så her har vi ikke så stor udskiftning, hvilket er en god ting. Det sikrer en mere stabil ramme til at arbejde med børnenes resultater i. Og her vil jeg arbejde for, at vi løbende kan få opkvalificeret vores lærerstab.”

“Det kan være, jeg bliver opmærksom på et kursus, som jeg tror vil kunne gavne en eller flere lærere, og så vil jeg meget gerne have mulighed for at sende dem afsted på det. Men det kræver selvfølgelig, at vi har tilstrækkeligt med lærerressourcer til, at nogen kan gå ind og overtage undervisningen imens. Og det er desværre ikke altid tilfældet.”

Skolen har 45 uddannede lærere samt tre timelærere. Desuden har skolen seks-syv pædagoguddannede førskolelærere. Det rækker lige akkurat, men man kunne godt bruge flere lærere, forklarer Sarah Rødgaard.

“Selvom vi mangler lærere, er det lykkedes os at få dækket al undervisning ved hjælp af overtimer. Men jeg kunne godt tænke mig, at vi fik mulighed for at sikre, at der altid er læreruddannede til at tage sig eleverne allerede fra 1. klasse.”

Arbejdet med at organisere lærerne og udnytte ressourcerne bedst muligt omfatter også et generelt fokus på lærernes trivsel og på samarbejdet lærerne imellem. Hvis lærersamarbejdet ikke fungerer optimalt, går det nemlig hurtigt ud over indsatsen med at forbedre skolens resultater.

“Jeg vil gerne arbejde hen imod et bedre teamsamarbejde. Jeg vil også helst kunne uddelegere ansvar til lærerne, så jeg kun behøver at være der, når vores lærerressourcer ikke kan hjælpe. Det skal jo gerne være dejligt og sjovt at arbejde på skolen og ikke bare en tung pligt. Det kræver også et godt samarbejde.”

Det vigtige samspil med forældrene

En udfordring er også at ruste lærerne til det vigtige skole-hjem-samarbejde, der er en vigtig forudsætning for, at eleverne kan få en god skolegang.

“Lærere skal på kursus her i november og februar i klasseledelse. Jeg oplever, at lærerne ofte ikke føler sig klædt godt nok på til at håndtere samarbejdet med forældrene, navnlig med hensyn til hvordan de kan rådgive forældrene. Og det er også en svær opgave at håndtere forældre, der ikke selv er vokset op med en god skole-hjem-dialog. For man kan godt mærke, at der er mange forældre, der har svært ved det, og det er nok igen fordi, de ikke har lært det selv.”

På skolen har man indtil nu haft store udfordringer med afholdelsen af forældremøder. Det er simpelthen svært at få folk til at dukke op. Samtidig ønsker Sarah Rødgaard, at man afholder disse møder hyppigere end to gange om året for at styrke dialogen med forældrene.

“Der skal mere til. Vi har prøvet på forskellig vis at lokke forældrene frem, bl.a. med lodtrækning om en gavekurv fra Brugseni. Men der kom alligevel ikke ret mange. Det er en udfordring, vi skal finde en løsning på – altså, at få flere til at møde op og tage del i deres børns skole. Men jeg synes heller ikke, det er nok med kun to forældremøder om året.”

Der arbejdes også på at etablere nogle retningslinier for, hvad en lærer skal gøre, hvis der er en elev, der for eksempel har for højt fravær. Og så skal lærerne og trinlederne også blive bedre til at tale med forældrene. For det er forældrene, som bærer det største ansvar for, at eleven passer sin skolegang.

Skolen har desuden for nyligt fået tilknyttet en socialrådgiver, hvor tanken er, at denne skal arbejde særligt med familieklasserne, ligesom mobning også tænkes at blive et arbejdsområde.

“Netop familieklasserne, tror jeg, er afgørende at have i forhold til at hæve karaktererne generelt. For her bliver forældrene for alvor inddraget og stillet krav til. Blandt andet skriver forældrene under på, at de vil tage for eksempel 40 lektioner sammen med deres barn. Mange af forældrene er timelønnede, men i dette tilfælde kan kommunen gå ind og dække de timer, som forældrene mister i arbejdstid, så det ikke går ud over deres indtægt.”

“Vi vil jo meget gerne samarbejde med forældrene om, at deres børn får det størst mulige udbytte af skolegangen. Og her kan socialrådgiveren hjælpe de forældre, der ikke rigtig ved, hvordan man samarbejder”, fortæller Sarah Rødgaard og supplerer med, at hun også godt kunne tænke sig at samarbejde endnu tættere med kommunens forebyggelseskonsulent om de udfordringer, skolen oplever med misbrug og selvmord.

Synlig ledelse – i bogstavelig forstand

Et vigtigt element i Sarah Rødgaards ledelsesstil er at komme rundt på skolen, så også eleverne kender hende. Hun oplever nemlig, at eleverne i højere grad tør komme til hende med deres problemer eller udfordringer, når de oplever hende som en person, der er let tilgængelig.

“Mit mål lige nu er, at halvdelen af min tid skal være dedikeret administration, mens den anden halvdel skal tilegnes det pædagogiske arbejde. Jeg vil gerne have, at det hele ikke drukner i administration, så der også er tid til eleverne samt lærerne. Det kan, tror jeg, også medvirke til at sikre den fornødne ro til

undervisningen. Jeg prøver at komme ind hver uge i alle klasserne for at høre, hvordan det går, ligesom jeg gerne vil møde eleverne på gangene”, forklarer Sarah Rødgaard.

“I næste uge begynder jeg også på at besøge de enkelte klasser for at observere undervisningen i to lektioner efter aftale med den enkelte lærer. Formålet hermed er at give umiddelbar feedback til læreren. Og så kan det måske også have en positiv effekt på eleverne, at jeg kommer ind i klasserne.”

Inspirationen til ledelsesstilen kommer blandt andet fra den diplomlederuddannelse, som hun i øjeblikket er i gang med. Uddannelsen er et tilbud til skoleledere fra Uddannelsesstyrelsen.

“Jeg er blevet klar over, hvor vigtigt det er, at vi arbejder med resultatorienteret ledelse. Vi skal have synlighed omkring, hvilke mål, det er, vi har. Og det er vigtigt, at vi drøfter, hvad de mål skal være. Samtidig skal vi være bevidste om, at de mål, vi sætter os, kun kan nås gennem samarbejde. Jeg har fremlagt for lærerne, at jeg godt kunne tænke mig, at de selv formulerer nogle mål for deres trin. Dette vil vi så tage op, når vi holder ledelsemøder med de enkelte trin. Her skal der også løbende følges op på trintestene, så det ikke bare sker i starten af året på de pædagogiske dage.”

For Sarah Rødgaard er der nok at gøre, og heldigvis har hun også mange idéer og tanker om, hvad der skal til for at udvikle skolen i den rigtige retning. Men samtidig er der også en uddannelse, der skal passes, og det kan derfor være svært at få tiden til at slå til. Men hun er fast besluttet på, at det skal lykkes at få det hele til at gå op i en højere enhed.

“For mig er det vigtigt, at vi får en god skole, hvor alle forældre kan se deres børn. Jeg tror på, at vi nok skal se resultater. Hvis den resultatorienterede ledelse kommer til at fungere godt, så tror jeg, at vi vil se højere trintestresultater i fremtiden. Og hvis det ikke ændrer sig, så må vi finde ud af, hvad årsagen så er til det. Men det vil muligvis først vise sig om to til tre år.”